

«НЕОБОВ'ЯЗКОВІ ДЛЯ ЧИТАННЯ, БЕЗБОРОННІ ДЛЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ...»

Томенчук Б. *Ad libitum: Дискурсус, 2021. 176 с.*

Саме такими є вірші Богдана Томенчука з його нової збірки «Ad libitum». Ad libitum – це вільно, за бажанням – у музиці, у театрі – це вільні фрази у завченому акторському монолозі, у медичних рецептах ad lib. означає, що компонент ліків можна використовувати у будь-якій кількості. Що ж до Томенчукової поезії ad libitum – це можливість вільного читання і пошуку власних інтерпретацій та відчитувань зашифрованих кодів.

Хтось отримуватиме насолоду від самої мови поезії, хтось від змісту, а хтось шукатиме потаємних смислів між рядками. Все вільно. Все дозволено в межах поетичного тексту:

Хтось місяць підключив до тисяч кіловат...

В просвітлених садах заснує зелений шум,

Така зелена ніч у цих зелених свят...

І обриси твої у цих дозрілих дум...

Або:

А тут галактика немов сусідська квочка

Сузір'я зvezли, як снопи на тік...

І місяць ніби шпаровита бочка,

Що мокне в пралі, показавши бік...

І як тут не згадати Андрія Содомору: «Починалось усе з подиву: «Які ж вони подібні: той серп, що в руці, - й молодик місяця на небі!...»; тарілка, що на столі – й сонце; скупчення зірок (Плеяди) – і квочка зі своїми ціплятками... Кожне по-рівняння (com-paratio), як і синонім, звісно, «кульгає» (скажімо, той серп, що на небі, – без ручки); ціплята – тримаються купки, не розбігаються по небі, завдаючи квочці клопотів...(...) вони ж, ті дві речі (серп та місяць), хай які далекі, – сходяться, вони схожі, подібні, наче одна одній подобаються. (...) Радіє й людина, що знайшла таку подібність. І що свіжіше, несподіваніше

порівняння, то більша його цінність і вага, то цупкіше тримається пам'яті та річ, з якою порівнюємо»²

Поезія Богдана Томенчука теж починається з подиву:

А небо, як пісок крізь пальці,

Лісів подерті прапори.

Ідуть віки, немов данайці,

Несуть дари.

Ніч роздирає крик: «До зброї!» -

І вигасає вдалині.

І йде на ви найвний воїн

Знов на троянському коні...

Уміння побачити, порівняти та зафіксувати, сказати так, як раніше не промовляв ніхто, – одна з особливостей Томенчукової поезії. У його віршах немає банальностей та звичайностей. Адже його ліричний герой вміє дивуватися навіть найбуденнішим речам, а відтак дивує і читача.

Збірка складається з трьох розділів: «Messa di Gloria», «Stabat Mater», «Impregnation», з яких перед нами постає проникливий лірик, глибокий філософ, людина, що вірить, сумнівається, знаходить. Доволі часто їх важко розмежувати, адже, хто знає, де ота межа між життєвою та книжною мудрістю, між впевненістю та ваганням, між сльозами смутку та сльозами радощів. Хоча є те, що не піддається сумнівам за жодних обставин, – Україна та Бог. Україна поетові болить, болить дотиками до ран, болить пам'яттю, втраченими надіями та змарнованими ілюзіями. З Богом усе інакше. Ліричний герой не боїться розмовляти з ним, розпитувати, сумніватися. І ці розмови – це завжди добре, адже після них – благословенні спокій та тиша, в якій найкраще бачиться та відчувається найважливіше:

Але він Бог, він визначає змісти,

Завів колись вселенський механізм,

Аби крутився, стукотів у груди

І мріяв час основами основ,

І по-своєму трактували люди

Його господнє право на любов...

² Содомора А. Про що писати... Львів: Апріорі, 2021. С. 17-18.

Жінка у поезіях Томенчука – це окрема історія. Історія романтична, ніжна, шляхетна і тепла, незалежно від фіналу. Найкраще означення, мабуть інтимній ліриці цього поета, – делікатність. Так, ця поезія делікатна. А ще про те, що миті разом важливі і їх не варто витрачати на спогади про минуле одне без одного чи на страхи, що там буде далі без одне одного. Бо далі буде. Майже завжди...

*Ці небеса в сузір'ях, ніби китицях,
Ці невимовно лагідні вогні
Твоїх невтом збуватися і снитися
Спочатку Богові, ну а відтак – мені...*

Безмежна поезія помежових станів радощів та болю, щастя та гіркоти, любови та смутку, які переплітаються, немов обійми закоханих. І є лише одна межа – умовна лінія Маннергейма, на якій ти мусиш бути, вижити, тримати оборону і не пустити за неї жодного ворога. І це поняття аж ніяк не географічне:

*Тут пів години до війни,
Там кров окопами розлита...
Вмирайте, бісові сини,
Щоб тут аж бісилась «еліта»...*

Поділ на розділи у збірці доволі умовний. Все решта безумовно, як любов: до слова, історії, батьківщини, жінки, Бога. Все єдино-неподільне та беззаперечне. І може бути прочитане за один вечір або ж бути дозованим, немов (не)знеболювальне та (не)запоскійливе. Вірші Томенчука, кожен поокремо, немов краплі, що точать камінь, а разом -

*Таких зелених свят, таких пропалих цнот.
І між усіх гріхів страшний байдужий гріх...
І зеленіє світ у кольорах банкнот...
Ми ще такі, як є... А білий світ не зміг...*

Світ ніколи не може і ніколи не зможе, бо йому не до того і нам не до того. А якби й міг, у ньому не було би поезії, адже поетам не було би сенсу говорити про нефальшиве танго, що очікувало десь там у закутках пам'яті чи не сто років, не було би потреби в доєдемських риках, зрештою, шукати самих себе теж не було би потреби.

Література

1. Томенчук Б. Ad libitum: Дискурсус, 2021. 176 с.